

- (4) De omlopers omschrijven alle percelen van een waterschap en groeperen deze in "blokken". De grenzen van een blok, bestaande uit wegen, watergangen en/of dijken, worden aan het hoofd van een groep percelen uitvoerig omschreven, waarbij de aanhef onveranderlijk luidt "Dit beghint...". In de oudste ommelopers zijn deze blokken in margine genummerd zodat de gewoonte ontstond een bepaalde groep percelen met een rangnummer aan te duiden. Onder invloed van de eerste woorden der omschrijving sprak men toen van het zoveelste "beghin". Naar E. GOTTSCHALCK. Historische Geografie van West-Zeeuwsvlaanderen.
- (5) Priestrage = priesterhuis. Zie VERDAM. Middelnederlands Woordenboek.
- (6) Rijksarchief Brugge. Ommelopers collectie Peper. nr 363.
- (7) Edw. VLIETINCK. Het oude Oostende. Oostende 1897. blz 64.
- (8) Dr. Ing. J. AMERYCKX. Biekorf 1955. blz 267.
- (9) Rijksarchief Brugge. Watering Blankenberge. nr 646.
- (10) Tijdschrift De Plate, october 1974. blz 11 en 12 en 84/99 en 84/100.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXVII

HET SYMPHONISCH ORKEST VAN HET KURSAAL IN DE PERIODE 1852-1914 (3)

door Ann CASIER

In 1897 werd het orkest gedeeltelijk hernieuwd en gewijzigd, vanwege enkele zwakke instrumentale partijen. De snaren werden hierbij versterkt (1). Edouard DERY werd SMITS opvolger. Hij was tevens eerste violist aan het Munt-orkest (2). De veranderingen waren blijkbaar verbeteringen, want de krant Carillon d'Ostende vond het symfonieorkest dit jaar zeer goed en homogeen (3).

Op 12 juni 1898 opent het symfonieseizoen opnieuw, maar voor het eerst zonder de oude dirigent PERIER. Eerste dirigent RINSKOPF, bijgestaan door Pietro LANCIANI, vulde het orkest opnieuw aan : 15 eerste violen, 13 tweede, 15 celli en contrabassen, in evenwicht met de blazers, vormden een gedisciplineerd orkest (4). Ook een aantal leerlingen van de Oostendse muziekacademie nam plaats in het orkest. Jammer genoeg ontbraken in het begin van het seizoen nog de harpen.

Ook Cécile CHAMINADE sprak zeer lovend over de tachtig orkestmusici; het waren goede zichtlezers, ijverig en intelligent. Hun leider kon zijn gevoel op hen overdragen en zo de werken levendig maken (5). Jammer voor het orkest was de publiciteit dit jaar erg slecht : er grepen opvoeringen plaats die niet vooraf aangekondigd waren en aangekondigde programma's werden niet uitgevoerd (6). In 1899 was er op de vergrote estrade plaats voorzien voor 106 man : 20 eerste violen, 17 tweede violen, 14 alten, 15 celli, 10 contrabassen, 3 fluiten, 3 hobo's, 3 klarinetten, 3 fagotten, 2 trompetten, 2 kornetten, 4 hoorns, 3 trombones, 1 tuba, 5 slagwerkers (cimbalen, grote trom, trommel, triangel, pauken) en 2 harpen (7). Daarnaast ook nog twee dirigenten, een pianist-begeleider en een organist. Het Kursaalorkest kon stilaan tot de belangrijkste van Europa gerekend worden. Uit de honderd muzikanten zijn er 17 leerlingen of oud-leerlingen van de Oostendse muziekacademie (8). Het orkest werd gefeliciteerd door Joseph DUPONT, dirigent van de Concerts Populaires en Arthur NIKISCH, dirigent van het Filharmonisch orkest van Berlijn (9). Geen enkele badstad had zo'n

groot orkest : 112 uitvoerders zorgden vanaf 10 juni 1900 en dit gedurende vijftien weken voor een dagelijks muzikaal festijn.

In 1902 stond RINSKOPF voor een falanx van 120 muzikanten : 42 eerste violen en tweede violen, 15 alten, 15 celli, 10 contrabassen, 4 harpen en een goed blazerskorps (10). Alle goede artisten waren gebleven. Het jaar daarop werden er twee symfonieconcerten per dag gegeven met bovenop twee orgelrecitals per week. s' Avonds om 20.00h had telkens een concert plaats onder leiding van RINSKOPF met het volledige orkest, om 16.00h dirigeerde LANCIANI het gereduceerde orkest.

In 1904 werden een tiental nieuwe eerste violisten aangeworven, gerecruiteerd uit de beste laureaten van de koninklijke conservatoria (11). Overigens bleef de samenstelling van het orkest ongewijzigd en dus zeer goed. De Franse klaviervirtuoos Louis DIÉMER prees in een brief aan RINSKOPF de begeleiding van het orkest in het door hem uitgevoerde pianoconcerto van SAINT-SAENS (12).

De buitenlandse concertreizen die het Kursaalorkest vanaf 1905 ondernam, bewezen meer dan voldoende zijn Europese vermaardheid. In 1905 werden de beginuren van de concerten opnieuw veranderd : om 14.30h en 20.30h : symfonieconcerten, meestal allebei met een solist. Om 11.00h, later ook om 12.00h en om 17.00h gaf Léandre VILAIN zijn orgelconcert(en).

Het seizoen 1906 werd door de 150 Kursaalmusici ingezet met nieuwe kostuums (13). Dit jaar bleef het gereduceerd orkest, onder leiding van LANCIANI, in oktober voortspelen. De eerste violist werd Geza DE KRESZ. Hoewel de uitvoeringen zeker niet slecht waren, lokten ze toch weinig volk (14). Het muzikale seizoen stierf eind oktober wegens het gebrek aan belangstelling. Op 23 maart 1907 startte reeds het volgende seizoen : twee symfonieconcerten en een orgelrecital daags. De repetities waren slechts drie dagen vooraf begonnen (15). Doch vanaf 1 juni dit jaar was het orkest opnieuw compleet. Iedere voormiddag had om 10.30h een algemene repetitie plaats, meestal onder de leiding van RINSKOPF. Op zondag 29 september van dit jaar werd het slotconcert gegeven. Het orkest dat meer dan zes maand gespeeld had, was de laatste avond nog even fris als de eerste. Die avond brachten de muzikanten een ovatie aan hun dirigent. Hij stond immers borg voor de goede uitvoeringen en leidde zijn orkest met soms wat overdadige autoriteit, met intelligentie en kennis van zaken (16). 1907 had het meest uitgebreide concertseizoen. Deze jaren behoorden tot het hoogtepunt van het bijna 150-koppig Kursaalorkest. Samenwerking met talrijke nationale en internationale artisten was schering en inslag. Vele solisten vonden het een eer te Oostende te mogen optreden. Die zes maand muzikaal genot, werd de volgende jaren opnieuw ingekrompen tot een viertal.

In 1908 werd DERU vervangen door de nieuwe concertmeester E. LAMBERT. De Belgische componist E. BLITZ, directeur van een muziekschool te New-York, noemde het Kursaalorkest kortom het beste ter wereld (17). Deze overdrijving berustte toch ergens op een grond van waarheid : het Kursaalorkest moest immers niet onderdoen voor vele grote falanxen. In 1909 kregen de bezoekers tussen 1 en 31 mei en tussen 24 september en 20 oktober een harmonieconcert aangeboden en wekelijks een extra orgelconcert. Tussen 1 juni en 24 september werden de toeristen vergast op twee concerten daags : 's namiddags met een orkest van 67 man en 's avonds een 123-man sterk korps. Daartussen kwam nog een orgelrecital. Het balorkest dat 's avonds speelde had een bezetting van 30 man.

Tussendoor werden in het Kursaal ook nog een aantal harmonieconcerten gegeven, naast een 150-tal andere op verschillende plaatsen in de stad. Minstens eenmaal in de week greep een klassiek concert plaats. Op nagenoeg elk concert werd een solist uitgenodigd, meestal een zanger of zangeres. Op zondagavond echter was de gast steeds een beroemdheid uit de muziekwereld. Programma's werden steeds gratis uitgedeeld. De musici verdienden minstens 240 ₣ per maand en dit vanaf de eerste repetitie (18).

Gedurende de winter van 1910 werden bijna geen concerten gegeven. De winterconcerten te Brugge trokken heel wat volk. Oostende echter kon zich financieel geen winterconcerten veroorloven. Spijtig voor een stad met zo'n bekwame dirigent. Vanaf juni echter kon hij zich tenvolle uitleven. Op de ochtendrepetities was het zeer interessant, beide "Kapelmeister" te vergelijken: RINSKOPF met accuraatheid en zelfzeker, LANCIANI eerder zacht. Ook na het orgelrecital was een bijkomende repetitie vaak noodzakelijk (19).

Zangeres FINZI-MAGRINI van Madrid, onderbrak zelfs haar rustperiode om te Oostende te komen zingen. De aantrekkingskracht van het Kursaal en het voorrecht er onder RINSKOPFs leiding te werken, lokten haar aan (20).

In het jaar 1910 nam men de gewoonte de deuren te sluiten telkens een stuk begonnen was. De tafels werden weggenomen en de stoelen in rechte rijen geplaatst. Het Kursaalpersoneel hoopte dat de aanmaningen niet rond te wandelen zouden opgevolgd worden.

Ook de Hongaarse dirigent Jenő HUBAY was vol lof over het orkest (21). De concerten volgden mekaar zo snel op, zodat wel eens de tijd ontbrak het nog beter te doen. De criticus Arthur MAQUAIRE, de man die beweerde dat RINSKOPF "alles" hoorde, zegde: "Zijn aandacht was voortdurend gescherpt, zijn arm en zijn blik deden wonderen. Het kleinste foutje bij één van de 150 orkestleden werd uitgezuiverd" (22). Het was een bijna onmogelijke opgave voor beide dirigenten om smetteloze muziek te brengen op de 193 dag- en 103 avondconcerten van dit seizoen (23).

In juni 1911 trok RINSKOPF naar het buitenland onder meer Engeland en Italië, om solisten te contracteren. In Milaan boden zich enorm veel zangeressen in zijn hotel aan (24).

Na de plotse dood van LANCIANI werd begin 1912 een examen uitgeschreven voor tweede dirigent. Elke kandidaat die naar Oostende kwam kreeg een subsidie om een orkest van minstens 20 uitvoerders samen te stellen volgens eigen keuze. Drie stukken moesten uitgevoerd worden: een opgelegd werk, een stuk naar keuze en een werk op zicht (25). Paul GOOSSENS werd aangesteld.

Het tarief voor de muzikanten van de twee orkestpartijen was in het Kursaal hetzelfde als overal elders in België. Bij een engagement voor één maand werd 300 ₣ verdiend, voor twee maand 260 ₣ en voor drie maand 240 ₣ (26).

Het werk van de uitvoerders werd in 1912 nog maar eens verzwaard. 's Morgens om 11.30h een ochtendconcert onder de leiding van fluitist STRAUWEN. Om half vier een concert met GOOSSENS, om vijf uur een orgelrecital en om half negen nog een concert met eerste dirigent RINSKOPF. De toeristen hadden dus keuze uit vier voorstellingen daags, waarvan drie symfonieconcerten. Hoe later op de dag, hoe groter de orkestbezetting werd en hoe zwaarder het repertoire. Zeker voor elk wat wils.

In 1913 werd het Paasseizoen verzorgd door het gereduceerd symfonieorkest onder leiding van STRAUWEN. Dertig muzikanten zorgden voor

twee concerten daags, van 22 tot 30 maart. Die concerten werden gevolgd door een 350 à 400 luisteraars (27). Vanaf Pinksteren echter startte het Kursaal opnieuw met vier concerten daags : 2 orgelrecitals en 2 symfonieconcerten (28).

Ook in 1914 werd het Paasseizoen verzorgd en startte de concertenreeks vanaf mei. Na een kleine twee maand was het orkest compleet : 150 muzikanten gedirigeerd door RINSKOPF (29). Eind juli 1914, toen de Duitsers België reeds binnen gevallen waren, gingen de voorstellingen nog een tijdje door. Veel toeristen waren al verdwenen, de nog aanwezigen waren verstrooid en angstig (30). De geëngageerde solisten en het orkest bleven paraat. Zonder aandachtig publiek hadden de uitvoeringen weinig zin en mochten alle orkestleden huiswaarts keren (31).

-
- (1) E.O., 11.04.1897.
 - (2) S.O., 06.06.1897.
 - (3) C.O., 26.09.1897.
 - (4) S.O., 12.06.1898.
 - (5) S.O., 30.08.1898.
 - (6) C.O., 15.10.1898.
 - (7) E.O., 16.03.1899 en S.O., 11.06.1899.
 - (8) S.O., 23.07.1899.
 - (9) S.O., 23.07.1899.
 - (10) E.O., 24.06.1902.
 - (11) E.O., 21.06.1904.
 - (12) S.O., 04.09.1904.
 - (13) S.O., 04.06.1906.
 - (14) E.O., 06.10.1906.
 - (15) E.O., 23.03.1907.
 - (16) E.O., 01.10.1907.
 - (17) S.O., 22.08.1909.
 - (18) C.O., 25.11.1909.
 - (19) S.O., 29.06.1910.
 - (20) S.O., 31.07.1910.
 - (21) C.O., 23.08.1910.
 - (22) C.O., 17.09.1910.
 - (23) C.O., 20.09.1910.
 - (24) E.O., 08.06.1911 en C.O., 13.06.1911.
 - (25) E.O., 25.02.1912.
 - (26) E.O., 13.06.1912.
 - (27) C.O., 20.09.1913 en 01.04.1913.
 - (28) C.O., 10.05.1913.
 - (29) S.O., 21.06.1914.
 - (30) S.O., 28.07.1914.
 - (31) S.O., 07.08.1914.

LANTAARNS TE OOSTENDE

Wist u dat er in 1960 te Oostende nog drie lantaarns stonden van de 7.355 die in juli 1935 waren geteld ?

Dit staat te lezen in een artikeltje over "Verdwenen beroepen" verschenen in de jubileumuitgave van "Het Laatste Nieuws" (dinsdag 7 juni 1988).

Eén van deze beroepen is dit van lantaarnaansteker !

Jean Pierre FALISE